

v těchto dopisech zmiňována:¹¹ Petr společně s Jakubem bojuje za dodržování židovského Zákona, zatímco Pavel (vystupující zde pod jménem Šimona Mága) je odsuzován. Důrazem na Zákon a odmítáním pohanské modloslužby se pseudoklementinským spisům podobají i fragmenty tzv. Zvěstování Petrova,¹² o jehož původní podobě a zařazení v petrovské tradici lze ovšem jen spekulovat.¹³

9.1.1.5 Vizionář

Kanonickému a zřejmě i historickému Petrovi jsou nejvíce vzdáleny apokryfní spisy popisující jeho vizionářské zážitky. I zde musíme nejprve připomenout motivy kanonické (zjevení Ježíše chodícího po vodě¹⁴ nebo již zmíněné Ježíšovo proměnění na hoře či Petrovo vidění v Joppe), které nemají nic společného s novým apokalyptickým motivem vidění zásvětních míst. Společným motivem uvedených kanonických scén je totiž poučení o smyslu víry a následování Ježíše, jež je adresováno přímo Petrovi (ať již ve scéně samotné,¹⁵ nebo ve scéně blízké z hlediska kontextu),¹⁶ proměňuje jeho život, a tím i život církve, jež se k oněm slovům hlásí.

Naproti tomu v apokryfních zprávách o zásvětních trestech Petrova osobnost ztrácí charakteristické rysy. Snad tu ještě hrála roli vzpomínka, že Petr měl být prvním svědkem Kristova zmrtvýchvstání (srv. 1K 15,5), a bylo tedy nasnadě přisoudit mu i další zjevení, která měl převzít a v písemné podobě předat dál. S kanonickým Petrem však již tato zjevení nemají nic společného (popis zásvětních trestů či rajske blaženosti), nebo s ním souvisí jen okrajově (noemovské varování před posledními dny v epistolách Petrovi připisovaných). Petr jako hrdina „své“ apokryfní apokalypsy není ničím víc než

¹¹ Petrův list Jakubovi; zpráva o přijetí listu Jakubem a jeruzalémskými staršími (tzv. Contestatio); Klémentův list Jakubovi; Zvěstování Petrova (tzv. Kerygmata Petri). Pseudoklementinské spisy vydali *Rehm*, 1953 [úvodní texty a Homilie], a *Rehm/Paschke*, 1965 [Rekognice].

¹² Tzv. Kerygma Petri, nesouvisí přímo s pseudoklementinskými Kerygmata Petri; dochovalo se zlomkovitě u Klémenta Alexandrijského; podle *Schneemelchera* (NTA II, 1989⁵, str. 34–41, zejm. 37) to byl spis na pomezí misie a apologetiky (srv. Petrovo kázání ve Sk 17).

¹³ K celému odstavci srv. přehled pseudoklementinských spisů: *Geerard*, Clavis ANT, 1992, str. 113–116.

¹⁴ Matouš rozšiřuje zprávu Markovu (6,45–52) právě o epizodu s Petrem (Mt 14,28–31).

¹⁵ Petr chodící po vodě se učí věřit silně; Petr snící o plachtě s nečistými pokrmy se učí přát víru jiným.

¹⁶ Petr, který vyznává, že Ježíš je Kristus (Mk 8,29), ale odmítá jeho utrpení, je pokárán a vyzván k následování; po šesti dnech se na hoře učí, jak má následování vypadat: není třeba pít se po obsahu rozhovoru Ježíše s Mojžíšem a Eliášem, ani není třeba stavět Ježíšovi kněžský či královský stan, nýbrž je třeba připravit se na cestu utrpení.

příjemcem a dalším hlasatelem obecné náboženské útěchy, že po smrti budou dobří odměněni, a zlí potrestáni. Toto staré známé přesvědčení se objevuje jak v křesťanském, tak i v židovském či pohanském hávu, takže Petr je v této roli snadno zaměnitelný¹⁷ s Pavlem, Marií, Janem, Ezdrášem či Sibyllou.

9.1.2 O Zjevení Petrově

Zjevení Petrovo patří k nejstarším novozákonním apokryfům, jeho vznik se klade do první poloviny 2. století. Spis je prvním článkem dlouhé tradice křesťanských popisů ráje a pekla.

9.1.2.1 Charakteristika textu

Původní řecký text Zjevení Petrova se nedochoval, ale jeho obsah lze rekonstruovat podle dochované etiopské verze.¹⁸ Etiopský text (E) rozsahem odpovídá stichometrii, kterou uvádí pro původní řecký text byzantský autor Níkéforos (asi 300 řádků). O jeho autentičnosti svědčí také to, že se mezi kapitolami E 4–14 nacházejí všechna místa doložená řeckými antickými svědectvími. Lze tedy soudit, že etiopská verze, ačkoliv obsahuje řadu jazykových nejasností, je překladem původního řeckého textu. Badatelé se domnívají, že vznikla na základě arabské předlohy, která byla pořízena podle koptského překladu původního řeckého textu. Otevřená však zůstává i možnost, že etiopský text je velmi starý a byl přeložen přímo z řečtiny; na základě dostupných rukopisů nelze dojít k definitivnímu závěru.¹⁹

Kromě etiopské verze máme k dispozici rozsáhlý řecký zlomek (A) na listech pergamenového kodexu z 8./9. století, jenž byl nalezen francouzskou archeologickou misí roku 1887 v starověkém mnišském hrobu poblíž hornoegyptského Achmímu (Pánopolis). Od etiopské verze se liší rozsahem i strukturou. Řecký text je neúplný, odpovídá zhruba kapitolám E 7–10 a 15–16a. I v paralelních pasážích se přitom nacházejí povážlivé

¹⁷ Specifická je ovšem předzvěst Petrovy smrti v Římě či Petrova nabídka postavit tři stánky; obě zmínky jsou však z hlediska vlastní apokalypsy okrajové (E 14.16).

¹⁸ Celý text se zachoval v rkp. P (15./16. stol.), obsahujícím sbírku pseudoklementinských spisů v etiopském překladu (ed. *Grébaut*, 1907, 1910; teprve *James*, New Text, 1911, jej správně identifikoval jako ZjPt). Později objevený rkp. T (18. stol.?) nabízí velmi podobný text. Oba rukopisy pocházejí z komunit na ostrovech etiopského jezera Táná. *Buchholz*, Your Eyes, 1988, str. 119–134.

¹⁹ K celému odstavci srv. *Müller*, Offenbarung des Petrus, 1997, str. 565.